

Til Socialudvalget

28-08-2012

Sagsnr.
2012-123631

Dokumentnr.
2012-671575

Sagsbehandler
Nina Byrnak-Storm

Bilag 3: Høringssvar vedr. sundhedspolitik på handicapområdet

Socialforvaltningen har modtaget høringssvar fra følgende eksterne høringssparter:

- Handicaprådet
- De Københavnske Ældreråd
- Sundheds- og Omsorgsforvaltningen
- Centerråd for Center for Autisme og Socialpædagogik
- Centerråd for Center for Selvstændige boformer

Nedenfor fremgår høringssvarene i deres fulde længde.

**Mål- og
Rammekontoret
for Voksne**

Bernstorffsgade 17
1592 København V

E-mail
VX63@sof.kk.dk

EAN nummer
5798009683052

www.kk.dk

1. Hørings svar fra Handicaprådet

Handicaprådet takker for det tilsendte høringsmateriale, og fremsender hermed nedenstående kommentarer til Socialforvaltningens Sundhedspolitik på handicapområdet.

Overordnet er Handicaprådet meget glade for, at man nu laver en politik på området. Der er oplæg til gode initiativer, den har mange fine iagttagelser og viser forståelse for de særlige udfordringer, borgere med handicap kan have.

Handicaprådet vil dog gøre opmærksom på, at der lader til at være størst fokus på de store bosteder. Blandt andet fremgår det ikke helt tydeligt af materialet, hvordan § 107 og solistboligerne inddrages i dette. Dette gælder særligt afsnittet om tværfaglighed, som i øvrigt er rigtig godt.

I forhold til sundhed og kost vil Handicaprådet desuden gerne understrege, at det er vigtigt med en bred variation i kosten, således at man imødeser alle målgrupper og alle typer af behov.

Handicaprådet glæder sig derudover til at se, hvordan den massive forekomst af overvægt, paradentose, alkoholmisbrug, dårlig hygiejne m.m. forsvinder. Der har i mange år været en markant forskel på sundhedstilstanden i forhold til normalbefolkningen.

Handicaprådet hilser på denne baggrund sundhedspolitikken velkommen, men har dog overvejet, om man kan komme i mål med de gode intentioner, uden at der bliver tilført ekstra midler, til de tiltag man planlægger at gennemføre. Er f.eks. ”ryge-stop-kurser” helt gratis?

På vegne af Handicaprådet i Københavns Kommune,

Mange hilsner

Janne Sander
Formand for Handicaprådet

2. Høringsvar fra De Københavnske Ældreråd

Ældrerådene, der har fået udkastet til høring, har drøftet det på et møde den 14. august 2012.

Man finder det tilfredsstillende, at der nu for første gang foreligger et udkast til en sundhedspolitik.

Særligt relationerne til den praktiserende læge i afsnittet i ”inspirationsboksen” øverst side 8 har været drøftet, og rådene har med tilfredshed og interesse noteret sig den efterfølgende oplysning om, at der er indgået aftaler med flere praktiserende læger om, at de afholder deres konsultationer på botilbuddet frem for konsultationen i egen praksis.

Der er ikke herudover bemærkninger til forslaget, som man kan tilslutte sig.

På ældrerådernes vegne

Ben Johansen
Formand

Annette Hellmann
Næstformand

3. Hørings svar fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, Københavns Kommune, takker for muligheden for at kommentere udkast til sundhedspolitik på handicapområdet og har med stor interesse læst udkastet.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bakker op om, at politikken skal sikre, at rammerne for kommunens tilbud, bidrager til, at borgere med handicap kan leve et sundt og aktivt liv med øget livskvalitet. Denne vision stemmer godt overens med visionen for Københavns Kommunes Sundhedspolitik 2011-2014 "Længe Leve København".

Politikkens tre spor: "Mere lighed i sundhed", "Sund og aktiv hverdag" og "Bedre forebyggelse og behandling" er relevante og vigtige fokusområder, som tager direkte afsæt i Længe Leve København.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har en række kommentarer til udkast til sundhedspolitik på handicapområdet:

Kommunens sundhedshuse bør nævnes som en vigtig aktør

På baggrund af dialogmødet mellem Handicaprådet og Sundheds- og Omsorgsudvalget den 29. marts 2012, blev sundhedshusenes handicapforhold drøftet. Der er etableret adskillige handicapvenlige adgangsforhold, herunder handicap p-pladser, bedre skiltning, taleannoncering af etager i elevatoren og teleslynger i receptionen. I de kommende sundhedshuse vil der yderligere være teleslynger i de store mødelokaler. Der findes en oversigt på www.kk.dk over handicapvenlige adgangsforhold og udstyr, som er i sundhedshusene.

Sundhedshus Nørrebro bliver en spydspids med hensyn til tilgængelighed, og der er bevilliget 0,75 mio. kr. til handicapindretning med fokus på både bygning og udstyr (fx loftslifte). Handicaprådet vil blive involveret i drøftelser vedr. indretningen. Der arbejdes i øjeblikket på at indgå lejekontrakt for Sundhedshus Nørrebro.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen foreslår, at sundhedshusene indskrives i sundhedspolitik på handicapområdet. Dels under sporet "Mere lighed i sundhed" (side 4) og dels under sporet "Bedre forebyggelse, pleje og behandling" (side 7). Under sporet "Mere lighed i sundhed" vil det være relevant at nævne sundhedshusenes tilbud (rygestopkursus, samtale om alkohol, samtale om sundhed, kostvejledning, motionsvejledning, fysisk træning og rehabiliteringsforløb), og at borgere med handicap kan deltage i sundhedshusenes tilbud. Det vil være et oplagt sted også for borgere med handicap at få vejledning og støtte i det sunde alternativ. Dog kræves det, at borgeren kan følge den almindelige holdundervisning.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen ser gerne i den sammenhæng, at personalet, som arbejder med borgere med handicap, har kendskab til og kan henvise til forvaltningens tilbud i sundhedshusene. Sundhedshusenes medarbejdere kan ligeledes bruges som sparringspartner/undervisere i fht. kompetenceudvikling af Socialforvaltningens medarbejdere.

Under sporet ”Bedre forebyggelse, pleje og behandling” (side 7) i inspirationsboksen står følgende:

For borgere, som ikke har mulighed for at benytte sig af tilbuddet om undersøgelse hos en praktiserende læge, kan en sundhedsundersøgelse i et andet regi være relevant.

Sundhedshusene kan her nævnes som en mulig aktør på området, og der kan henvises til www.kk.dk for en oversigt over handicapvenlige forhold.

Kommentarer til sporet ”Sund og aktiv hverdag”

Sund kost

I udkastet til sundhedspolitik på handicapområdet præciseres, at den er henvendt til en mangfoldig gruppe af borgere på tværs af funktionsniveau, alder, køn og livssituation. Der synes dog ikke lagt op til en differentiering af, hvad ”sund” mad er. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen foreslår, at det fremgår i politikken, at der er tale om sund mad under hensyn til fx den enkeltes alder og funktionsniveau.

Der refereres til de otte kostråd, der er de officielle anbefalinger til en sund livsstil, som har relevans for hovedparten af den danske befolkning og sandsynligvis også hovedparten af borgere med handicap. Der er dog undtagelser i forhold til børn under tre år, småtspisende ældre og personer med sygdom, der stiller andre krav til maden. Borgere med handicap kan også tilhøre en af disse særlige grupper. Derfor foreslår Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, at det præciseres, at kosten skal imødekomme den enkeltes behov, herunder at tage hensyn til de grupper, for hvem de otte kostråd ikke er dækkende.

Forvaltningens foreslår endvidere at der i politikken tilføjes, at det har betydning for madoplevelsen, at maden er indbydende, dufter godt og smager godt.

Det er positivt, at politikken også sætter fokus på gode rammer for borgerens måltid, så muligheden for den gode madoplevelse er til stede. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen foreslår, at der skrives eksplicit, at gode rammer handler om spiserum, borddækning,

værtskab og stemning. Derved bliver det tydeligere, at flere aspekter ved et måltid kan være med til at skabe en god oplevelse for borgeren.

Motion og aktivitet

Ambitionen om at få mere motion og aktivitet ind i borgernes hverdag understøtter Længe Leve København, hvor der er særligt fokus på, at bevægelse skal være en naturlig del af borgernes hverdag og en del af løsningen af kommunens opgaver i alle sektorer. Motionsvejlederne i Sundheds- og Omsorgsforvaltningens sundhedshuse er væsentlige at nævne som vigtige samarbejdspartnere, da de har kendskab til de eksisterende lokale tilbud, som er relevante for borgere med handicap.

Røgfrit miljø

Det nationale rygestopstilbud STOPLINIEN og sms service (send ”rygestop” til 1231) er væsentlige at nævne under dette afsnit. Her kan borgere med fysiske såvel som psykiske handicap få hjælp til rygestop.

Kommentarer til den videre proces

I forbindelse med udmøntning af Sundhedspolitik på Handicapområdet udarbejdes handleplaner, der vil angive konkrete aktiviteter inden for de tre overordnede mål og spor. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen ser frem til at følge med i udarbejdelsen af handleplanerne, som bl.a. skal være med til at løfte indsatserne vedrørende handicapområdet, der er igangsat under Længe Leve København.

Med venlig hilsen

Anne Skovbo
Konstitueret administrerende direktør

4. Høringsvar fra Centerråd for Center for Autisme og Specialpædagogik

Dette høringsvar er skrevet af forældre / pårørende med børn i alderen 18 til 32 år, børn, der er psykisk udviklingshæmmede – og bor på bosteder og har arbejdssteder, hvor der er pædagogisk opsyn døgnet rundt.

Vores fælles opfattelse af sundhed og livskvalitet bygger på, at vores børn er meget afhængige af de fysiske rammer og de mennesker, der omgiver dem i dagligdagen.

Derfor er sundhed og livskvalitet meget afhængig af de ressourcer, penge og personale, der bruges til støtte for deres livsførelse.

Dette høringsvar handler om – og er opdelt i to afsnit:

- dels nogle forhold i de nuværende vilkår for vore børn,
- dels et forslag om et kulturhus til gavn for hele gruppen af psykisk udviklingshæmmede,

SUNDHED OG LIVSKVALITET:

Hvis København Kommunes sundhedspolitik skal være til gavn for vores psykisk handicappede og udviklingshæmmede børn, som det er skrevet i ”Udkast til Sundhedspolitik på Handicapområdet” vil omtalte visioner kun kunne gennemføres med en høj normering af fastansatte, veluddannede pædagoger på såvel Københavns Kommunes botilbud, aflastningstilbud og dagtilbud. Det er derfor vigtigt, at denne grundlæggende betingelse er på plads, før de omtalte visioner vil kunne gennemføres tilfredsstillende.

Et aktivt liv øger livskvaliteten:

Psykisk handicappede og udviklingshæmmede har også ret til at have mulighed for kontakt til venner, kæresten, familie, nærvær, ømhed og omsorg, selvom det kræver store resurser.

Øget livskvalitet og ligebehandling kunne også være hvis man havde en plan for sommerperioden, der hvor alle de normale tilbud er lukket og meget af det faste personale har ferie. Sommeren er den vi alle glæder os til, men den kan faktisk på bostederne være noget af et puslespil, at få til at gå op i en højere enhed, som ikke altid er den mest optimale løsning for den handicappede.

Fysisk udfoldelse for vores børn og at have samme muligheder som ”normalsamfundet” er meget begrænset, og igen meget betinget af en høj normering af fastansatte, veluddannede pædagoger.

Det kunne være øget livskvalitet med muligheder for Sanserum, Tumlerum, Kuglebad og enkle Sportsredskaber (inde – som ude). På arealet hvor vores børn bor.

Sansehaven som er tilknyttet Sundbyvang og benyttes af fysioterapien har ingen legeredskaber i dag, som den havde blot for et par år tilbage, det sender et dårligt signal, således at det bliver brugt af de lokale til luftning af deres hunde.

Mulighed for større brug af eksisterende svømmehal:

Som led i en aktiv og sund fritid med oplevelse af øget livskvalitet kunne vi f.eks. ønske, at beboerne på Nordlys, Persillevej 4A og beboerne på Amagerfælledvej får mulighed for at svømme i Sundbyvangs svømmehal lørdage og søndage på små specialsvømmehold, max. 5 beboere pr. hold af 45 minutters varighed, med støtte af høj normering af fastansatte, veluddannede pædagoger fra de respektive bosteder.

Medbestemmelse over mad – indkøb og madlavning.

Øget livskvalitet er også at have medbestemmelsesret på maden, det at være med til at vælge, det man spiser, kan også fremme forståelsen for sund mad, det er en vigtig arbejdsopgave med en pædagogisk vinkel, da det er et af højde punkterne for næsten alle hvad enten du er ”normal” eller bare ”lidt anderledes”.

Et sundt liv:

At hygiejnen til alle beboere på Københavns Kommunes botilbud, aflastningstilbud og dagtilbud, varetages af pædagoger/personale der har tilstrækkelig viden omkring vigtigheden af korrekt udførelse og virkning af hygiejne, samt viden om hvilke konsekvenser mangelfuld hygiejne kan medføre.

At pædagogen/personalet vil kunne benytte denne viden til, at reflektere fagligt over den enkelte beboeres hygiejniske behov samt iværksætte handlinger på baggrund af disse refleksioner.

At der, for pædagogerne/personale, skabes mening for, at hygiejne og sundhedsområdet hos beboerne, er en vigtig arbejdsopgave og at dette område nemt kan beriges med en pædagogisk vinkel.

I forbindelse med bedre forebyggelse, pleje og behandling og derved øget livskvalitet og mulighed for et godt, sundt og langt liv er det vigtigt, at der for udviklingshæmmede bl.a. sættes fokus på pædagogisk støtte til den daglige tandhygiejne, f.eks. tandbørstning o.l., da der desværre er mange udviklingshæmmede, der bl.a. pga. utilstrækkelig daglig tandpleje, får f.eks. paradentose og mister alle deres tænder i en tidlig alder (40-50 år), hvilket i høj grad forringer deres mulighed for efterfølgende at leve et godt, sundt og langt liv og hvilket i høj grad vil forringe deres livskvalitet.

SUNDHED OG LIVSKVALITET – ET FORSLAG OM AT OPRETTE ET KULTURHUS

KULTURHUS FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE – ønskes!

- til gavn for sundheden for udviklingshæmmede handicappede medborgere

Sundhed for udviklingshæmmede er som sundhed for alle andre:

- en sund sjæl i et sundt legeme,
- både psykisk og fysisk velbefindende

Et KULTURHUS for udviklingshæmmede skal tilbyde muligheder for at deltage i:

- Sundhedsfremmende aktiviteter.
- Kulturelle tilbud
- Sociale aktiviteter
- Fysiske udfoldelser
- Undervisning, aftenskole
- Caféliv med socialt samvær

Betegnelsen KULTURHUS tænkes at rumme aktiviteter, som findes i sammenhæng under navnene:

- Sundhedshus
- Aktivitetshus
- Idrætshal
- Gæstehus
- Biograf / teater
- Aftenhøjskole
- M.fl.

Der findes 4 mødesteder for udviklingshæmmede i Københavns og Frederiksberg Kommuner. Der findes også muligheder for idræt, dans, ungdomsskoleaktiviteter mv.

Et Kulturhus for Udviklingshæmmede kan være et supplement til disse aktiviteter – og bidrage med anderledes tilbud.

SUNDBYVANG har stadig muligheden for at rumme et **KULTURHUS**.

Det ”gamle” Sundbyvang var en stor institution for psykisk udviklingshæmmede. Levevilkårene for beboerne er under forbedring i form af nye boformer i nyt eller fornyet byggeri.

Det ”gamle” Sundbyvang havde den største samlede grundstørrelse til rådighed for formål til udviklingshæmmede i Københavns Kommune.

Ud fra tanken om store fælles aktivitetsrum kan det beklages, at grundstørrelsen er blevet halveret ved bortsalg. De økonomiske muligheder har sat betingelser, som har ført til denne udvikling.

Den ”gamle” grund havde størrelse til:

- en egentlig idrætshal
- med udendørs arealer,
- et vandland,
- en kolonihaveforening
- et gæstehus for besøgende grupper
- eller ... (fri fantasi er gratis ...)

Men SUNDBYVANG har stadig plads til at rumme et KULTURHUS.

På SUNDBYVANG findes:

- en svømmehal
- køkken med serveringsområde, indendørs samt udgang til haveområde
- en stor sal med muligheder for teater, dans, musik
- en café med indendørs og udendørs serveringsområde
- store brede gange, der forbinder faciliteterne
- parkeringsområder
- og handicapfaciliteterne i øvrigt

På SUNDBYVANG – nu og tidligere

Rigtig mange aktiviteter har fundet sted i Sundbyvangs lokaler gennem tiderne. Der tænkes på store arrangementer som:

- store arrangementer: Melodi Grandprix, talentshow, musik og dans
- Det årlige Julemarked som en traditionsrig begivenhed,
- Caféliv, klubber, med meget mere.

Svømmehallen har altid været en fremragende mulighed for et sundere liv. – Og er netop renoveret og i fuld brug.

Det er fysioterapien, der styrer svømmehallen.

Det er Koloritten, der pt. styrer køkken, café og sal.

ET NYT KULTURHUS - MED FÆLLES AKTIVITETER

Københavns Kommunes praksis med de øvrige kulturhuse i byen kunne tilpasses og tage udgangspunkt i disse betingelser på Sundbyvang.

Det pædagogiske, plejemæssige og sundhedsfaglige arbejde på bostederne og andre steder kan suppleres i et Kulturhus for Udviklingshæmmede.

Der kan skabes nye – og vedligeholdes gamle – muligheder for fælles aktivitet til gavn for psykisk og fysisk velbefindende.

Øget livskvalitet skaber liv, læring og motivation – og dermed sundhed. Hverdagen går lettere med udsigt til gode oplevelser. Sådan er det for de ”normale” og sådan er hos de ”lidt anderledes”.

Måtte vores hørings svar giver anledning til en fortsat god dialog til glæde for vores kæreste børn.

At samarbejdet/dialogen mellem beboeren/pårørende og Bostedet/Københavns Kommune er i fokus med værdier som.

Ligeværdighed, Respekt, Dialog og Tillid

Med venlig hilsen

Mitzi Gustavsén (Forældre)

Medlem af Centerrådet (Centerrådsformand) for CAS - Center for Autisme og Specialpædagogik.

5. Hørings svar fra Centerråd for Center for Selvstændige boformer

Både pårørende og medarbejdere påpeger som det væsentligste, at det ser ud som om, der igen kommer flere krav om handlinger og målinger ind i arbejdet med borgerne.

Både pårørende og medarbejdere påpeger, at hvis dette er tilfældet, så vil det kræve flere ressourcer, hvis der er et aktivitets krav og et øget dokumentations krav, som det umiddelbart ser ud til, der er.

Selve ordlyden i politikken, oplever vi i Centerrådet, som gode intentioner og hensigtserklæringer som naturligvis er attraktive at arbejde hen imod.

Det, som bekymrer, er, i hvor høj grad denne politik bliver omsat til yderligere konkrete krav om indsatser, beskrivelser, målinger m.m. som medarbejderne skal gennemføre og borgerne indgå i fra DU kontoret. Både pårørende og medarbejdere oplever at der p.t. er mere end nok at holde gang i, få beskrevet, målsat – omsat i handlinger – evalueret og dokumenteret. Derfor er det vores opfordring at der i forbindelse med politikken IKKE stilles YDERLIGERE krav om antallet af handlinger.

Som et eksempel får I konkrete kommentar fra en af de pårørende i Centerrådet:

- Jeg synes generelt, at det er godt, at der kommer fokus på sundhed for vores borgere. Der er jo fra de pårørendes side interesse for især kosten.
- Det kunne være interessant at høre, hvordan man måler at borgerne oplever forbedret livskvalitet. Livskvalitet er jo mange ting. Hvordan evaluerer man politikken? Er det noget med et spørgeskema, der skal udfyldes sammen med borgeren, eller er det noget med måling af livslængde og værdier såsom blodtryk, puls og lungefunktion, eller vil man kigge på tal, fx nedgang i medicinforbrug, hospitalsindlæggelser, lægebesøg osv. Jeg synes måske, at et års prøveperiode er lige lovlig kortvarigt, hvis man skal måle livskvalitet og basere forlængelse af projektet derpå. Der må påregnes implementeringstid og tilvæning til et mere aktivt og sundt liv for mange borgere.
- Hvilke økonomiske ressourcer følger med?